

Плотницька О.В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Однією зі складових професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва вважаємо інтеграцію «педагогічного» і «художнього» компонентів в професійній діяльності, оскільки тотожність функцій і поставлені перед професійною підготовкою завдання дозволяють визначити таку діяльність як «художньо-педагогічну» [2, с.45]. Мета такої діяльності передбачає набуття художньо-аналітичних умінь та досвіду мистецького опанування світу, усієї системи мистецтв в цілому, від витоків формування видової специфіки до розмаїття жанрів, видів, стилів і напрямків у різних видах мистецтва ХХІ століття, розглянути відмінності та розбіжності стильових домінант у сценографії, хореографії, театрі та кіно, музиці, інтерактивних видах мистецтва.

Розглядаючи художньо-педагогічну діяльність як квінтесенцію знань і умінь, що інтегрують в собі весь спектр таких дисциплін як педагогіка, психологія, філософія, всесвітня історія музики, мистецтвознавство та ін., можемо зазначити, що така діяльність вибудовується за законами усієї системи науки і мистецтва і являється синтетичною за своїм змістом. Майбутньому вчителю музичного мистецтва потрібно переключати свою увагу з монопредметного егоцентризму та специфіки свого предмету, сприяючи синтезу, інтеграції знань та умінь своїх учнів у сфері музичного, візуального та синтетичного видів мистецтва.

Сформувати та розвинути інтегративні художньо-творчі уміння та навички найкраще за умов використання у професійній підготовці дидактичних мистецьких завдань, тестів тощо.

Серед запропонованих творчих завдань на заняттях зі світової художньої культури ми пропонуємо студентам виконати такі вправи:

1. Блок вправ на освоєння студентами компонентів простору музичного образу на основі взаємодії мистецтв:

- зобразити поняття: вальс – марш, пауза – фермата, мажор-мінор, крещендо (Crescendo) – дімінуендо (Diminuendo), алегро (Allegro) – анданте (Andante), стаккато (Staccato) – легато (Legato), пезанте (Pesante) - віваче (Vivace) та ін.;

- зобразити портрет звуку: тихий, високий, низький, довгий;
- намалювати і заспівати звуки від самого темного (низького) до самого світлого (високого).

2. Блок вправ на формування багатопланових, поліфонічних асоціацій, виникнення образно-асоціативних зв'язків і міжпредметних аналогій:

- прослухати фрагмент музичного твору, або обрати улюблений музичний твір (музику до кінофільму, театральної постановки, фрагмент опери тощо);

- намалювати свій емоційний стан після прослуханого музичного фрагменту, використовуючи 8 основних кольорів тесту М. Люшера (M. Luscher) [1]. Ефективність даної методики полягає у відтворенні усвідомленого відношення до кольору як засобу емоційної виразності.

Показниками творчої уяви є синестезія, сенсорна основа виникнення асоціацій міжхудожнього рівня. Синестезія – це одночасне відчуття не тільки органом почуттів, який задіяний у процесі сприйняття, але й виникнення додаткового відчуття чи уявлення, яке характерне для іншого органу відчуття.

Найбільш поширеним проявом синестезії вважається кольоровий слух, яким володіли відомі музиканти і композитори різних епох: Л. Бетховен, Р. Вагнер, М. Римський-Корсаков, Р. Шуман, О. Скрейбін, Б. Асаф'єв.

Кольоровим слухом був наділений і письменник В. Набоков, у якого кожна літера абетки асоціювалась із певним кольором.

Викладачем пропонуються для прослуховування такі варіанти музичних фрагментів:

- П. Чайковський. Фортепіанний цикл «Пори року»
- М. Чюрльоніс . Фрагменти симфонічних поем «У лісі», «Море».
- С. Прокоф'єв. Фрагменти з балетів «Попелюшка», «Ромео і Джульєтта».

- Р.Вагнер. Увертюра «Фауст».
- В. Моцарт. Симфонія №41 «Юпітер», частини 1, 2.
- М. Римський-Корсаков. Фрагменти опер «Снігуронька», «Ніч перед Різдвом».

- Й. Бах. «Італійський концерт».
- К. Дебюссі. «Акварелі», «Місячне світло».
- М. Равель. «Павана», «Болеро».
- Р. Шуман. Твори з вокального циклу — «Любов поета» на вірші

Г. Гейне

- О. Скрейбін «Прометей (Поема вогню)».

3. Використовуючи матеріал передмови О. Уайльда «Портрет Доріана

Грея» дібрати вислів:

а) з яким ви повністю погоджуєтесь;

б) який не відповідає вашим переконанням:

- «Митець – це той, хто творить прекрасне».
- «Думки і слова для художника – це засоби мистецтва».
- «Порок і Чеснота – матеріал для творчості».
- «Сутність мистецтва – дзеркало, яке відображає того, хто в нього дивиться, а не життя, дійсність».
- «Усяке мистецтво абсолютно марне».

- «Немає книжок моральних і аморальних. Є книжки написані гарно або написані погано».
- «Якщо твір мистецтва викликає суперечки, це вказує на те, що у ньому є щось нове, складне, вагоме».

4. Блок вправ на осягнення твору мистецтва (або музичний фрагмент, або репродукція картини, або фрагмент сценічної постановки)

Для розуміння і аналізу будь-яких творів мистецтва потрібно сформувати вміння говорити про мистецтво, аналізувати основні структурні та експресивні параметри. Для розуміння, осягнення і аналізу мистецького твору ми пропонуємо схему, за якою можна будувати свій виступ на семінарських заняттях, він включає 4 стадії:

1. Опис: основним завданням студента на цьому етапі є розширення тезаурусу спеціальною мистецькою термінологією, оскільки різноманітні прийоми опису мистецьких творів сприяють розвитку виразного мовлення.

2. Візуальний аналіз: формальний аналіз композиції, форми (розміщення предметів, фігур у просторі, співвідношення світла і тіні).

3. Інтерпретація: з'ясування суті творчого задуму, а також того, яким чином митець підкорює композицію твору власному творчому задуму.

4. Оцінні судження: вербальне висловлення свого ставлення до мистецького твору.

Отже, основним завданням професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва є розвиток умінь сприймати художній зміст різних за стилем, жанром і видами творів мистецтва, розвивати інтерес до музичного мистецтва та культурної спадщини народів світу. Такий процес відбувається під час сприймання, аналізу та інтерпретації творів різних форм, жанрів, стилів і епох. Набуваючи художньо-аналітичний досвід при вивченні предметів художньо-естетичного циклу (культурологія, світова художня культура, всесвітня та українська музична література, народознавство і музичний фольклор України, хорознавство, аналіз музичних творів, гармонія, поліфонія)

студенти спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) отримують весь спектр знань і умінь, необхідних у подальшій професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бази́ма Б. А. Цветовой тест Макса Люшера
URL:<https://psyfactor.org/lib/colorpsy7.htm> (дата звернення: 19.09.2018).
2. Рапацкая Л.А. Формирование художественной культуры учителя музыки в условиях высшего музыкально-педагогического образования: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01. Москва, 1991. 450с.
3. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник / О. П.Рудницька. Тернопіль: Богдан, 2005. 360 с.